

ROMÁN NOSITELE NOBELOVY CENY

Ochranné obklíčení

SVĚTOVÁ
PRÓZA

Heinrich Böll

VYŠEHRAĐ

Ochranné obklíčení

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Heinrich Böll
Ochranné obklíčení – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Ochranné
obklíčení
Heinrich Böll

The cover features several black silhouettes of birds in flight against a white background. One bird is at the top right, another on the left edge, a larger one in the lower left, and another in the lower right.

Ochranné obklíčení

Heinrich Böll

Přeložila Jana Zoubková

VYŠEHRA D

Český překlad vznikl s finanční podporou Goethe-Institutu

Original Title: „Fürsorgliche Belagerung“ by Heinrich Böll
Copyright © 1979, 1991, 2006,
Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG, Cologne / Germany
Translation © Jana Zoubková, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-7601-845-7
ISBN e-knihy 978-80-7601-849-5 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-7601-850-1 (1. zveřejnění, 2023) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7601-851-8 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

*S vděčností věnuji svým synům
Raimundovi, Renému a Vincentovi*

OSOBY V POŘADÍ, V JAKÉM SE OBJEVUJÍ V TEXTU

(redakčně doplněno pro české vydání)

- Fritz Tolm** předseda představenstva Podnikatelského zájmového svazu
- Rolf Tolm** syn Fritze Tolma
- Kortschede** člen Svazu, přítel Fritze Tolma
- Käthe Tolmová** manželka Fritze Tolma
- Sabina Fischerová**, rozená Tolmová, dcera Fritze Tolma
- Kit** Sabinina dcera
- Herbert Tolm** syn Fritze Tolma
- Erwin Fischer** Sabinin manžel
- Amplanger mladší** Tolmův tajemník
- Amplanger starší** člen Svazu
- Veronica Tolmová**, rozená Zelgerová, bývalá manželka Rolfa
- Holger Tolm** starší syn Rolfa Tolma a Veronicy
- Holger Schröter** mladší syn Rolfa Tolma a Kathariny
- Heinrich Bewerloh** bývalý Rolfův přítel a bývalý Tolmův chráněnc
- Kohlschröder** farář v Tolmshovenu
- Pliefger** předchůdce Tolma ve funkci předsedy Svazu
- Zummerling** člen Svazu, vlastník bulvárních novin
- Fischer starší** člen Svazu
- Bleibl** vlivný člen Svazu
- Katharina Schröterová** přítelkyně Rolfa, matka Holgera mladšího
- Grebntzer** Tolmův lékař
- Holzpuke** šéf ochranky
- Hans** bratr Fritze Tolma
- Anna Pützová** Tolmova platonická láska v pubertě
- Bertha Kelzová** Tolmova platonická láska v pubertě
- Gerlind von Tolmshoven** hraběnka, Tolmova milenka v mládí
- Nuppertz** někdejší farář v Tolmshovenu
- Schröterovi** rodiče Kathariny

Holger hrabě von Tolmshoven bratr Gerlind
Gerta Kohlschröderova hospodyně
Edith Tolmova milenka
Kiernter policejní psycholog
Hendler osobní strážce
Zurmack osobní strážce
Lühler osobní strážce
Blurtmehl Tolmův osobní masér a sluha
Pottsieker člen Svazu
Kulgreve správce zámku
Roickler farář v Hubreichenu
Hermesovi sedláci v Hubreichenu
Blumová Sabinina hospodyně
Beeretzovi sedláci v Blorru
Blömerovi noví obyvatelé Blorru
Plotetti člen Svazu
Helga Hendlerova manželka
Bernhard Hendlerův syn
Kübler osobní strážce
Rohner osobní strážce
Erna Breuerová Sabinina sousedka
Klober podnikatel z Blorru
Helmsfeld redaktor Listů
Breuer manžel Erny
Petr Schubler milenec Erny
Erika Pöhlerová přítelkyně Helmsfelda
Friedel Kloberová dcera Klobera
Hermann sedlák v Blorru
Elisabeth třetí Bleiblova manželka
Zummerling mladší člen Svazu
Eva Klenschová Blurtmehlova přítelkyně
Blome vydavatel
Hans Schröter strýc Kathariny
Weller americký důstojník
Mittelkampovi sousedi Hendlerových
Hölsterovi sousedi Hendlerových
Claudie Hölsterová
Monika Hölsterová

Karl přítel Moniky
Edelgard Bleiblova čtvrtá manželka
Heinrich Schmergen syn sedláka z Hubreichenu
Zelgerovi rodiče Veronicy
Anna Plaucková přítelkyně Roicklera
Petr Schlumm milenec Kortscheda
Dollmer nadřízený Holzpuka
Stabski nadřízený Dollmera
Kolzheim asistent Amplangera
Grolzer asistent Amplangera
Hilda Bleiblova první manželka
Köhlerovi rodiče Bleiblovy čtvrté manželky
Bangors americký důstojník
Margret Bleiblova druhá manželka
Elisabeth Bleiblova třetí manželka
Thönis starý šéfredaktor Listů
Blörl starý tiskař Listů
Birgit Zatgerová stará sekretářka Listů
Ludwig Bewerloh otec Heinricha Bewerloha
Grobmöller policejní agent
Verena Kortschedová dcera Kortscheda

Osoby, situace, děj, problémy a konflikty v tomto románu jsou smyšlené autorem. Pokud se někde, i jen přibližně, shodují s takzvanou skutečností, je v tom autor – jako vždy – nevinně.

Ještě před koncem zasedání, před volbou, v průběhu rozhodujícího posledního jednání, strach náhle mizel. Místo něj se objevila zvědavost. Nevyhnutelná interview dával už rozjařeně, překvapilo ho, jak snadno se mu vynořují slova: růst, rozvoj, usmíření, tarifní autonomie, harmonizace zájmů, ohlédnutí vzad, výhled vpřed, navázání na počáteční pospolitost, přičemž mohl diskrétně zmínit autobiografické momenty, svou roli při budování demokratického tisku, přednosti a nebezpečí koncentrace, naznačit neocenitelnou roli dělnictva a také odborů. Nebojovat proti sobě, ale společně. Leccos z toho, co řekl, znělo i jemu dost věrohodně, ačkoliv mu Rolfovy břitké analýzy a Kortschedovy chmurné předpovědi při vší rozdílnosti jejich východisek připadaly stále pravděpodobnější. Bavilo ho vplétat do řeči trochu historie, dokonce historie umění, katedrály, Menzela, Bismarcka a van Gogha, jehož sociální, dokonce už v náznaku socialistická energie, misionářská horlivost nakonec vplynula do jeho díla. Bismarck a van Gogh jako současníci. Krátké meditativní zamyšlení o nich vneslo barvy do čistě ekonomických, hospodářskopolitických výroků, které se od něj očekávaly. Zase se vpravil do zdánlivě improvizované elegance, která mu tak pomohla před více než čtyřiceti lety v semináři u Trucklera. Později ji uplatňoval při četných redakčních poradách, ale na veřejnosti se mu dosud nikdy nepodařila.

Co teď říkal, improvizoval, běželo to skoro automaticky, sériově se vyvolávalo, dovolovalo mu myslet na něco jiného, pátrat, kdy strach konečně zmizel. Pravděpodobně ve chvíli, kdy si uvědomil, že musí počítat s tím, že ho zvolí, což ho vyneslo do pozice, kdy by měl strach zesílit, jak se domníval – zatímco dával zase nějaké, kolikáté? interview – a instinktivně se mu jevilo správnější nemít strach vůbec, ne ještě větší. Už žádný strach, jen zvědavost. Ten

měsíce přetrvávající strach, tísnivý strach o život, svůj, Käthin, Sabinin a Kitin, zmizel. Samozřejmě ho dostanou, možná ho i zabijí, ale zůstávala jen napjatá zvědavost, kdo a jak, a co se týká Sabiny, pocit se změnil – místo strachu starost. Měl důvod cítit starost o tohle dítě.

V posledních měsících se strach téměř zcela přesunul na technické záležitosti, bezpečnostně technické. Starost potlačil. Ne už strach z něčeho, ale strach o někoho, o Sabinu, taky o Herberta, o Käthinu pošetilsti, nejméně – a to ho překvapovalo – o Rolfa. Sabinina horoucí zbožnost ho vždycky zneklidňovala, cítil i závist, a tenhle Fischer, jeho zeť, na jehož chlapeckost všichni naletěli – on ne, i Käthe uznala, že on ne – nebyl pro Sabinu partner. Vychytralost, s jakou Sabinu a dítě prodával, určitě všem otevřela oči. Käthe by prostě měli, co se peněz týče, postavit pod kuratelu, dávala všem a každému, nešetřila ani na sobě a jednou, už brzy, na to strašně doplatí, jak se obával.

To všechno mu běželo hlavou, zatímco mu před ústy drželi mikrofony jako granáty, reflektory mířili do obličeje. Amplanger interview dokonale koordinoval, určoval pořadí, staral se o minerálku a kávu, měl po ruce kolínskou – rozběhlo se to dvoukolejně a nezneklidňovaly ho ani choulostivé otázky týkající se rodiny. V popředí, zatímco za technickými obavami „na zadní koleji jeho myšlenek“ vyvstávaly starosti, přemýšlel o tom, jestli se dá mluvit o „starostlivém rozjaření“, zatímco se ho bez ostychu ptali na Rolfa, Veronicu, Holgera a dokonce na Heinricha Bewerloha (nevědí ještě, že má už druhého vnuka jménem Holger?). Upřímně a hluboce zarmoucený Veroničinou cestou a vývojem se nedal svést k distancování od Rolfa, ačkoliv mu to takřkajíc kladli do úst, přiznal jeho pochybení, zdůraznil fakt, že si svůj trest odseděl, přiznal i hluboké obavy o Holgera (staršího, ale o Holgerovi mladším očividně ještě nevěděli).

Dvoukolejnost, která by se dala nazvat i mediálně podmíněnou schizofrenií, ho začala bavit, i odpovědi na choulostivé otázky se daly sériově odříkat, a zatím myslel na Sabinu, kterou očividně – zřejmě Kohlschröder, kdo jiný – šokoval a ona teď tím horoucněji, oddaněji provozovala svůj mariánský kult. Těžké bylo, že během svého staccata do mikrofonů, zdánlivě improvizovaného, prokládaného jemným odkašláváním, se loučil se snem, který tak dlouho

neustále snil: Kit jako dívka nebo mladá žena v zámečku, v parku, na chodbách, při krmení kachen, v oranžérii – a nemohl se odhodlat tenhle film konečně ustříhnout, tenhle sen, tuhle hru, která se podle Kortschedeho zničující předpovědi nikdy neodehraje. Kit se nikdy nebude – ani jako desetiletá – procházet po zámečku, žít v něm, nikdy.

V pozadí se konference rozpouštěla, pily se poslední panáky, šoféři tahali kufry na nádvoří, členové představenstva upíjeli vychladlou kávu, diskrétně tleskali, když podle nich zvlášť důležité interview úspěšně dokončil, a Pliefger, jeho předchůdce, si neodpustil a mezi dvěma rozhovory (byla to blahosklonnost oceli vůči tisku, nic osobního, jen otázka branže) k němu přistoupil a překvapený natolik, že to bylo téměř urážlivé, jako by ho přece jen považovali za senilního blba, mu srdečně stiskl ruku a pronesl: „Děláte to výborně, drahý Tolme, přímo skvěle, můžeme si ještě dodatečně gratulovat k vašemu zvolení.“ A Kliehm, Zummerlingův člověk, se s úžasem vyjádřil o jeho výřečnosti, což už skutečně hraničilo s urážkou.

Opravdu se v Bleiblově tváři zračilo něco jako závist? Rozhodně překvapení z toho, jak lehce se zhostil této povinnosti, z nečekané rozjařenosti místo deprimovanosti, ustrašenosti a zajíkání, které Bleibl očekával poté, co se mu ho podařilo „vyzdvihnout“ přesně tam, kde ho chtěl mít – jak otevřeně prohlásil. Do nejhroženějšího postavení, na nejnebezpečnější pozici, od níž nikdo neočekával, že mu sedne, do role, o které nikdo neočekával, že ji bude hrát tak dobře, on, rychle stárnoucí, ideologicky nepřilíš vyhraněný Fritz Tolm, „nerozhodný trouba“, rozmazlenec, zženštilc, levičák mezi členy představenstva, v rodině neprůhledným způsobem „nějak“ zapletený s „nimi“ – tak napadnutelný a zranitelný.

Bleibla to bezpochyby překvapilo, přemýšlel, jestli bylo opravdu správné vrhnout po tříhodinové debatě do unaveného shromáždění jeho jméno poté, co mnozí, kteří by neodmítli, byli odmítnuti. Zrovna Tolma.

Stále předjížděly vozy, řidiči nosili kufry, běhali sem a tam. Muži od bezpečnosti zaujíмали pozice, lidi od televize a rozhlasu si hlučně balili nádobičko, láhve se ukládaly do přepravek a ve chvíli, kdy média dostala svou potravu, ho napadlo, že během tiskové konference

nebyl ještě úplně uvolněný, nad věcí, volný ve výročích, paralelní koleje neběžely ještě tak hladce, proplétaly se – ale teď musel riskovat cigaretu. S požitkem, takřka lačně se na pár okamžiků cítil tak mladý, jako když svého času jako student po obzvlášť nudném semináři, jako mladý důstojník po šťastném ústupu sáhl po cigaretě. A v tu ránu jeden mladý kluk, fotograf, který se ještě rozhlížel kolem, zmerčil, jak vytahuje z kapsy pomačkaný balíček, strká si do pusy cigaretu a vlastnoručně si zapaluje, aniž by hned někdo přiběhl, aby mu připálil. Tušil – natolik už novinářině porozuměl, tolik se už naučil, ačkoliv mu mnozí, všichni, neustále vyčítali, „že sice má noviny, je jejich vlastník, ale není od fochu a nerozumí tomu“ –, že tyhle snímky udělají kariéru. Bělovlasý, důstojný, svou laskavostí známý nový prezident, ten poněkud lehkovážně působící starý pán, jemůž ke skutečné serióznosti pár maličkostí chybí, s poněkud rozčuchanými vlasy, korektně oblečený, ale přece s nádechem nedbalosti, uvolněný, ačkoliv nanejvýš ohrožený, tady stojí s cigárem v puse, ne zcela důstojně a už vůbec ne vzhledem k nové funkci, v ruce pomačkaný balíček cigaret, značně ošoupanou krabičku sirek, vítěz – i když ho přece Bleibl porazil.

Teď ho má Bleibl tam, kde ho chtěl vždycky mít. Úplně nahoře, kde nebude mít klid, odpočinek, uvolnění, soukromý život. Bude honěný k smrti, chráněný k smrti, nanejvýš exponovaný, a přesto právě objevil dvoukolejnost, zas našel právě během těch dvou hodin soukromý život, svoje děti a vnoučata a Käthe a nebojí se projevů ani tiskových konferencí, ani rozhovorů, které bude muset vést a dávat. Uložilo se v něm víc, než sám tušil. Myšlenky, které nikdy nevyslovil, názory, které se vynořovaly, prefabrikované formulace, které byly k dispozici v celých sériích. Ať se klidně ptají, na co chtějí, agresivní a devótní žurnalisti, i ti devótně agresivní. Přestože není z branže a nikdy k nim úplně nepatřil, žurnalisty by měl přece znát a vždycky dával přednost agresivním před devótními, byl už přece dvaatřicet let šéfem Listů a viděl je přicházet a odcházet, viděl je stoupat a klesat, docela si s nimi rozuměl, i když nikdy úplně nepochopil, co žurnalismus je, a přestože mu na konferencích opakovaně vtloukali do hlavy, že jour znamená den – pro ten den, pro ten den, pro ten den – na přední koleji vědomí hezky mluvit do mikrofonů, před kamerami a naostřenými tužkami, naučil se to v těchto chvílích, když strach o vlastní život tak náhle pomínil.

A přece se objevil jako vždycky, když padlo Kortschedovo jméno coby kandidáta a zase se dost bez obalu mluvilo o jeho „sklonech“, které ho pro tuto funkci „naprosto diskvalifikují, ačkoliv o jeho schopnostech nelze pochybovat“.

Bylo nevyhnutelné, že k němu teď Bleibl přece jen přistoupil, zatímco se Amplanger držel v pozadí. Bleibl má opravdu hrubý obličej, téměř „držku“, hrubé chování, zestárl, a přece má buldočí mladistvost muže, který sice není idolem ženských srdcí, ale měl se ženami mnoho pletek. Bylo zvláštní vidět Bleibla poprvé za pětatřicet let téměř rozpačitého, překvapeného, v každém případě uznale pokyvoval hlavou, a pak přece vystřelil šíp ze zcela neočekávaného místa. „Takže u Fischerů se čeká potomstvo, a to se člověk musí dočíst v jedněch novinách ve sportovní rubrice a v jiných v rubrice ze společnosti – a tys ses nám o tom nezmínil, dokonce i Käthe byla překvapená, když jsem jí to řekl.“ Bleibl číhal a samozřejmě hned viděl, že ani on o tom neví. Sabina je těhotná? To mu nikdo neřekl – a je na tom něco obskurního, něco se šušká a nikdo z reportérů to nevěděl a nezeptal se ho: „S jakými pocity očekáváte další vnouče v rodině Fischerových?“ Cítil, že na tomto konstatování, za touto Bleiblovou otázkou se skrývá něco, o čem neví. „Gratuluju k obojímu – k vystoupení, které bylo excelentní, asi budu muset víc číst kulturní přílohu, abych ti v budoucnu stačil – a k vnoučeti, už za čtyři měsíce. Měj se.“

Všechno skončilo dřív, než čekal. Käthe se ještě nevrátila od Sabiny. Když se konala schůze, nebo dokonce zasedání, vždycky se držela stranou, jen odpoledne při čaji a kávě hrála chvíli paní domu, nabízela vlastnoručně upečené zákusky, cukroví a koláčky, měla prostě slabost pro petits fours, které sama zhotovovala ve své hezké kuchyni, všechno dělala roztomile, srdečně, takže to nevypadalo jako povinnost, povídala si s pány, starala se o sekretářky, které ji měly očividně rády a braly si od ní recepty a přijímaly rady. „No tohle, jak se vám to vždycky podaří!“ Když jsou manželky na pár hodin vpuštěny, zve je nahoru na čaj, na likéry a popovídat si, občas dokonce předvede svou garderobu, vyslechne si, jak dámy nadšením vzdychají, mluví o dětech, vnucích, cestovních plánech. Přijímá bez rozdílu i přítelkyně pánů, před ním je bez obalu nazývá metresy. Je milá, okamžitě získává jejich důvěru, dokonce těmto

přítelkyním dodává odvalu, když jako bývalé stevardky, sekretářky nebo prodavačky nejsou zvyklé „na salóny“ a projevují určitou nejistotu. Nic si neodpustí a nedá si líbit zlomyslné poznámky, když se špatně mluví o Rolfovi nebo Katharině, Veronice a Holgerovi prvním, brání Herberta, o kterém se říká, že je potrhlý, nepřistoupí na zlomyslné poznámky o dnes už sedmiletém vnukovi, jehož momentální místo pobytu nikdo nezná. „Současná přítelkyně vašeho syna Katharina, ta je přece komunistka, že?“ Käthe odpoví: „Ano, myslím, že ano, jen by mi bylo milejší, kdybyste se zeptali přímo jí, nerada lidi politicky škatulkuju.“ Taky poznámky o nevěrách svého zetě Erwina bere s klidem i náznaky o Sabinině životě. Nevývájí ji z míry, že ji na chodbách, na balkóně a v rozsáhlých hromadných prostorách střeží ochranka.

Käthe mu teď chybí. Jestli Sabina za čtyři měsíce porodí, bude co nevidět v šestém měsíci – a nikomu nic neřekla. Jedna věc se dala u Bleiblových jedovatých poznámek předpokládat – ať se týkaly Rolfa, Kathariny, Herberta nebo Holgera prvního – fakticky vždycky seděly. Když řekl „za čtyři měsíce“, tak to budou čtyři měsíce, i když to Sabina sama nemůže vůbec tak přesně vědět. Všechny informace pocházely ze Zummerlingových zdrojů, a ty měly prst nejen na tepu doby, ale také na podbřišku prominentních žen, věděly lépe než ony samy, jestli jim vynechala menstruace, byli to podbřiškoví rešeršéři zvláštního druhu, zřejmě se vyptávali služebných a drogistů, pravděpodobně prohledávali nádoby na odpadky, čenichali v lékařských ordinacích, jistě i odposlouchávali telefony, všechno jako službu veřejnosti. Käthe by mu to přece řekla, kdyby o tom věděla, a je záhada, proč jim to neřekla Sabina. Když to Bleibl četl ve sportovních zprávách, muselo to nějak souviset s jízdou na koni. Nechtěl hned udělat to, co by udělal nejradši, běžet k telefonu a zavolat. Nejradši by teď šel nahoru za Käthe a dal si s ní čaj. Byl si jistý, že by si ušetřila jakékoliv posměšky o jeho zvolení, pokud, což nikdy nezjistí, posměch vůbec vnímala. Jistě to slyšela v rádiu nebo se to dozvěděla u Sabiny z televize a spíš cítila strach než výsměch, věděla přece, že mu Bleibl chce nejen nahnat pořádný strach, ale chce ho přímo zničit.

Konečně hluk v sále ustal, všichni z televize a z rozhlasu byli pryč, mohl si na chvíli sednout, aniž by ho fotili, cítil, jak mu obličej pokrývá únava jako pavučina, fyzicky vnímal, jak se vrásky šíří, vyčerpání po zábavné a napínavé hře dvoukolejnosti, ale další cigarety si zapálit nesmí. Nenáviděl spory s Grebnitzerem, svým lékařem, Amplanger ho bude určitě informovat: tři během zasedání, jedna po jídle, čtvrtá po interview. Amplangera opět zvolili jednohlasně a bez dlouhé diskuse tajemníkem, a přestože byl z jeho stáje – v Listech si vysloužil ostruhy po boku svého otce, v Listech a na Listech udělal kariéru – nevěděl tak docela, jestli přece jen není Bleiblův nebo dokonce Zummerlingův člověk. Milý, vzdělaný, šikovný, jen zřídkakdy dával najevo tvrdost, nejvíc, když se usmíval. Tvrdší úsměv, kdy bylo přímo slyšet, jak zatíná zuby, dosud u nikoho neviděl. Amplangerovi se usmívali všichni, jeho žena, jeho čtyři děti, a zlé jazyky zlomyslně vtípkovaly, že se brzy začne usmívat i jeho pes, kočka a andulky. Amplangerův úsměv byl proslulý a obávaný. Jako personálního šéfa Listů se ho všichni báli. V Listech dosud pracovalo několik lidí z počáteční doby, s nimiž mohl mluvit důvěrně, a ti mu řekli, že koluje rčení: „Když se Amplanger usmívá, jsi ztracený.“

Teď je jisté i Amplanger unavený, unavený se usmívat?

Vypadal skoro lidsky, když si sedl k němu, vedle něj, pohled upřený do parku, dokonce působil trochu pomačkaně, kolem bílého límečku košile se zřejmě poněkud zpotil, účes měl pocuchaný, působil „skoro lidsky“, když teď řekl: „Zapalte si ještě jednu, doktore, nikomu to neřeknu.“ Ale Tolm zavrtěl hlavou a jen se zeptal: „Co je s mou dcerou a tou novinovou zprávou o jejím těhotenství?“

„Vaše dcera Sabina zřejmě odvolala trénink na mistrovství a z toho vznikly spekulace, nechám udělat detailní rešerše, informace pana Bleibla mě taky překvapily. Teď ale – mohu-li si to dovolit říct – byste si měl jít lehnout. Byl to šílený den, i mně dal zabrat, a jakmile uvidím, že jste v bezpečí nahoře ve svých komnatách, půjdu hned domů. Bylo to ohromné, jestli dovolíte, jak jste to vyřídil s médií, prostě ohromné.“

„Musím už zítra pracovat – myslím, jestli mám přijít do kanceláře?“

„Ne. Až pozítří uspořádáme malou oslavu, něco jako uvítání za přítomnosti zaměstnanců a dělníků – většinu vedoucích oddělení znáte. Ne, zítra ještě ne.“

„Ještě tu chvíli posedím, jděte klidně domů a pozdravujte vaši ženu a děti.“

„Jistě vám nemusím dlouze vykládat, že všechna bezpečnostní opatření, která dosud platila pro pana Pliefgera, se nyní vztahují na vás. Pan Holzpuke vám vysvětlí detaily, budete-li si to přát, rád by vám to sdělil sám, i když jsem samozřejmě ochotný to udělat, ale nechci se ho dotknout. Pokud tedy mohu předpokládat, že se za těchto okolností dostanete do svého bytu bez mé pomoci, která by vás mohla obtěžovat, rád bych se rozloučil.“

„Děkuji a na shledanou – tak tedy pozítří.“

Nejradši by šel hned pryč, pěšky přes nádvoří, po zámeckém mostě alejí do vesnice, pomalu kolem všech domů až ke kostelu, tam si sedl, možná se i pomodlil, potom zaklepal u Kohlschrödera, pozval se na kávu a pohovořil si, o světě, ne o Bohu, o němž s Kohlschröderem mluvil nerad, asi proto, že je kněz. Zastavil by se před rodným domem, který byl nově obložený eternitem, malý jednapůlpatrový domek, kde stále bydlí učitel, je mladý, má auto a ženu, chodí v džínách, přistavěl garáž a zeleninovou zahradu proměnil v trávník, hustý, stále sestříhaný trávník, na kterém viděl barevné plastové hračky jeho dvou dětí. Dosud si odpustil a chtěl si to odpustit i nadále požádat učitele, jestli si smí dům prohlédnout uvnitř. Oba podkrovní pokojíky se zkosenými stěnami, dole obývací pokoj, kuchyně a kůlna na nářadí, ve sklepě prádelna a spíž, zřejmě je všechno zmodernizované. Uvažoval, kde asi vestavěli koupelnu, jestli nahoře, nebo dole. Myslel na rodiče a na bratra Hanse – všichni jsou mrtví, rodiče pohřbení tady, bratr daleko, daleko odsud, pokud bylo vůbec co pohřbít. Plný zásah. Kaťuše. Měl by jednou na hroby zajet. Käthe to dělala často, jezdila do Nového Iffenhovenu na přenesené hroby svých rodičů, na zpáteční cestě na zdejší hroby – vozila s sebou květiny, koupila měděné svítilny, pověřila mladé sochaře zhotovením náhrobků, znal jen návrhy. Symbolika kříže s růžemi, mramor, pro oba manželské páry téměř stejné, jen nepatrně pozměněné, ale Tolm chodil na hřbitovy nerad, nikdy tam nechodil rád, ani na pohřby, které si někteří doslova užívali.

Myslel na mléčnou polévku, s jejíž chutí se už nikdy nesetkal, ani ve válce, ani v míru, dokonce ani Käthe, která vařila výborné polévky, nedokázala takovou chuť vytvořit, i když jí postě vysvětloval,

z čeho byla polévka uvařená. Ty ostrůvky bílků, lehounká – ale u ní vždy silná – chuť vanilkového cukru a určitá, očividně nena-
podobitelná konzistence, u Käthe buď moc řídká nebo moc tuhá. Samozřejmě recept neznal, vzpomínal jen na tu chuť – tu už nikdy
nenalezl, stejně tak vůni, kterou jednoho určitého večera ucítil –
vůni spadaneho listí v Drážďanech, která stoupala ze dvora, když
ležel s Käthe v tom kamrlíku.

Nejsilnější byla vzpomínka na sobotu, po zpovědi koupel v zinko-
vém džberu v prádelně, po koupeli polévka, chleba s margarínem,
ve šťastných dnech kakao a ani vzpomínka na zpověď neumenšila
vzpomínku na chuť polévky. A zastavil by se před Pützovými a Kel-
zovými a zvažoval, i když zároveň věděl, že to nikdy neudělá, jestli
má jít dovnitř a pozdravit Annu Pützovou (o níž nicméně věděl,
že se teď jmenuje Kommertzová) nebo Berthu Kelzovou (o níž
nevěděl, jak se teď jmenuje). Prostě zajít dovnitř, pozdravit a dívat
se do tváří starých žen. Jistě by se styděly, protože on teď bydlí
v zámečku a je tak vlivný člověk. Hledal by v jejich obličejích tvář
dívek, do kterých byl před více než padesáti lety tak zamilovaný,
až z toho onemocněl, do Berthy, když mu bylo třináct, do Anny,
když mu bylo čtrnáct, jedna byla světlovlasá, druhá tmavovlasá,
dívčí oči, prsa, nohy, vlasy – chodil za nimi, slídlil, pokusil se je
políbit, sáhl jim na prsa a zkoušel je pohladit po nohou, ani jedna
se neurazila, jen je to obtěžovalo, určité to znaly od jiných kluků,
možná na to byly zvyklé, nebyly ale ještě natolik zvědavé, aby se
zneuctily jako později Gerlind Tolmshovenová – a on nikdy ne-
věděl, co má ve zpovědnici odpovědět na podivnou otázku „Sám,
nebo s jinými?“ Jedno nebo druhé připadalo zřejmě faráři Nupp-
ertzovi u kluka v jeho věku jisté. Bylo to „s jinými,“ když holky
sledoval a pokoušel se na ně sáhnout, nebo jim jen koukat do
očí, dlouze a hluboce, ruce přitom nechat v klidu, obě to někdy
připustily a byly krásným poetickým způsobem udivené. Hledět
dívkce do očí a hledat co? A najít co? Znamenalo to dělat „s jinými“?
A nesnesitelná Nuppertzova otázka, jestli se při sobotní koupeli
„osahává“, že by bylo lepší, kdyby voda nebyla moc teplá a nejlepší
je koupat se v plavkách. A teprve tohle mu vniklo nápady, které
předtím neměl. Nikdy to nepřekonal, už nikdy nešel ke zpovědi,
a tak byla vzpomínka na další soboty nezkalená (a zamrazilo ho,

když pomyslel na to, že ctnostná Sabina teď sama od sebe šla ke zpovědi ke Kohlschröderovi, zrovna ke Kohlschröderovi!), už jen koupel a mléčná polévka, matčin rozpálený obličej u sporáku, Hans mu přisunul svoje kakao – potom šel většinou ven a někde dostal jistě něco lepšího než kakao! Otec býval většinou pryč, na kole a s ruksakem na zádech pátral po levné půdě, měl chorobnou touhu vlastnit půdu, chtěl mít díl této země, i když to byly bažinaté, ostržící zarostlé louky zkrachovalých sedláků. Otec chtěl vlastnit půdu, nebyl dobromyslný, ale přísný a nenáviděný učitel, taky vegetarián, jezdil na kole s ruksakem na zádech po okolí, shromažďoval půdu, zbožňoval půdu, shromažďoval jitra a čtvereční metry, dotáhl na to několik hektarů neužitečné půdy, přehraboval se ve svých dokumentech, shromažďoval výpisy z katastru, vlastnictví pozemků, všechno notářsky ověřené. Tuberkulóza, smrt. (A přece těch pár hektarů půdy kolem Iffenhovenu, Blückhovenu a Hetzigrathu matce po válce trochu ulehčilo život. Vlastnictví půdy měnila za potraviny. Jitro za jitem proměňovala v mléko, máslo a brambory – později, když se tam začalo stavět, dostali sedláci za půdu stonásobek.) Děti ve vsi si oddechly, když otec zemřel, i Anna Pützová a Bertha Kelzová a ještě víc kluci, dnes jako dědové vyprávěli vnukům o tom strašném učiteli Tolmovi, o němž se ani nevědělo, jestli byl vůbec „katolík, opravdu katolík“. Jistěže chodil do kostela a dodržoval řád, ale ve zpovědnici nebo při svatém přijímání ho nikdo nikdy neviděl, ani v sousedních obcích, kde občas trávil neděle s kolem, ruksakem a trochou peněz v hotovosti a přemlouval sedláky, nabízel hotové peníze při ranní sklence, smlouvy o smlouvě budoucí stvrzoval po mši rukoudáním před svědky, vysmívali se mu, protože nepil, maximálně sklenici vody nebo hrnek mléka, dlouhý kostnatý hubený chlapík bez přátel a bez radosti. Matka ovšem měla přátele, děti a zahradu, kuchyň a kostel, byla aktivní ve spolku matek, na poutích, nic ji nevyvedlo z míry, dokonce se jí dařilo, zřídka, ach zřídka, vykouzlit na otcově obličejí úsměv, když mu připomněla mládí v Blückhovenu, své rodiče, jeho rodiče, kteří tam žili na hnědém uhlí.

Musí přece jen zajet na hroby, podívat se na Kāthino květinové aranžmá, symboliku kříže a růží v mramoru, hořící svíci v měděné lucerně. Do kostela by jistě zašel a navzdory svému odporu i ke Kohlschröderovi, dalo se s ním aspoň mluvit o architektuře

a malířství, taky o hudbě, a možná by přece jen jednou zašel do domu Kommertzových, kde přece žijí takřikajíc současní tchani Rolfa, Katharinini rodiče, Schröterovi. I když mu ještě dnes, po padesáti letech, bylo trapné, že tehdy s Petrem Kommertzem a Konradem Wergem dělali občas to, co nazýval „sám s jinými“, ti dva ho zasvětili, když se jich zeptal, co může myslet starý Nuppertz tím osaháváním – a přece radši počkal na sny a brzy jako žák autoškoly poznal Gerlind. Doučoval ji matematiku, tady v zámečku. Neodvážil se jí sahat na nohy nebo na prsa, je přece hraběnka, ale hluboko, hluboko do očí se díval i jí a ona jemu a jednoho dne udělala „krátký proces“, frivolním tónem prohlásila: „Smilujme se nad sebou,“ a dodala: „Nemusíš mít komplexy, milý Fritzi, nejsi první, asi ani poslední, a já vím, že jsem pro tebe první.“ Tato dívka, která platila za „drzou a zkaženou“, byla v těch chvílích jemná, tichá, bez dechu a on na bláznivou radost v její tváři a štěstí, které by nazval téměř blažeností, nikdy nezapomněl, nikdy, a na její úsměv z jeho radosti. Ještě jednou zašel ke zpovědi, triumfálně, ne kajícně, aby se zbavil toho „s jinými“ a definitivně se rozloučil se zpovědí, snad i s církví, která ho nutila, aby se každý týden s lítostí přiznal k tomu, co bude hodinu nato bez lítosti zase dělat. Nezapomenutelné bylo hrozné, už ne diskrétní Nuppertzovo láteření, průhledná, bez dechu hněvivě vyhrknutá otázka „S kým?“, která už neměla nic společného se zpovědním tajemstvím, a kromě toho to Nuppertz přece věděl, věděla to skoro celá vesnice, všichni taky věděli, že to praskne, a taky prasklo. Následovalo obvyklé a nevyhnutelné: Přísný internát pro Gerlind, k překvapení všech mu ale nezakázali vstup do zámku. Šeptalo se dokonce, že stará hraběnka to nejen předvíдалa, ale taky si to přála. Bylo příliš zjevné, že ho měla ráda a podporovala ho, a nyní doučoval Gerlindina bratra Holgera, rovněž matematiku. Bylo příjemné, že teď může matce občas přispět a sobě něco koupit. Kromě toho existovala jízdni kola a ani jeptišky v Kolíně nedokázaly setkání zabránit. Gerlind trvala na „církevním a teologicky zaručeném právu“ najít si jiného zpovědníka než příliš důvěrného domácího duchovního. Nejen že existovala kola, taky parky, byty rodičů Gerlindiných přítelkyň, jeden zvláště blízko Jižního nádraží v Moselstraße, kde při otevřeném okně slyšeli vlaky a Gerlind se vždycky zasmála, když trval na tom, že se jí chce dívat do očí. On věděl, ona věděla, že to, co tam vidí, není to, co hledal

v Berthiných nebo Anniných očích, a přece to bylo dobré – konec se zpovědníci a mléčnou polévkou.

Mohl by triumfovat, když občas sedával v kostele a díval se na stejnou neogotickou zpovědnici. Triumfovat, protože následovníci Nuppertze, i když ne všichni, tak přece jen mnozí z nich byli namočení v sexuálních aférách, které celá staletí vyčítali jiným. Kde se oni zpovídali z toho „s jinými“ nebo dokonce „sám“, kde asi, a jak se káli? Copak se odehrávalo v jejich udržovaných mnohapokojových bytech, v těch módně a vybraně zařízených kvartýrech, které Rolf tak trefně a nemilosrdně analyzoval. Se ženskými a hospodyněmi a vzdálenými sestřenicemi a kdovíkým ještě, a nikdy je nenapadlo chlapcům vysvětlit, že je to tak zařízené, že mužská síla, potěšení, touha, taky chtíč je na vrcholu, když se ještě nemůžou, nesmějí oženit, nemají na to peníze, a tak je to žene ke kurvám nebo „lehkovážným ženám“, k nimž patřila i Gerlind, nutí je to k tomu neuspokojivému „sám“, které nikdy neměl rád. Kdo byli ti „jiní“, pokud se zrovna nevyskytla Gerlind, šťastná náhoda, štěstí – proč konečně takové Gerlindy nesvatořečí? Od té doby, co tenkrát po Gerlind naposledy vkročil do zpovědnice, pokaždé i dnes cítil triumf, i když hodně zdrženlivý, když se pozval ke Kohlschröderovi na kávu – tu směsici triumfu, odporu a smutku, protože bylo zjevné, že Kohlschröder se svou hospodyní Gertou žije do všech fyzických a psychických důsledků, věděl to přece každý, nikdo to nepopíral, bylo to taky jasně vidět, nejen cítit, když ji při míjení pohládl po rudě nabarvených vlasech, nebo když mu Gerta nalévala kávu, dotek rukou, když mu připalovala, bylo v tom víc intimity a samozřejmosti, než kdyby je překvapil v posteli. Srozumění v pohledech a gestech, důvěrnost, která byla trapná stejně jako dojemná, prsatá kvetoucí čtyřicátnice v džínové sukni a volné blůze, která umožňovala leccos vidět – v tom už nebylo nic z kouzla zamilovanosti, spíš to bylo obscénní, kurevské. Pro něj vždy šokující. Nebylo by to tak hrozné, kdyby to neskrývali, kdyby si pořád nestěžovali na zkaženost ostatních a nebránili svůj podělaný celibát, nerozčílovali se nad nemravnou mládeží a nemravným světem – aspoň Kohlschröder to dělal. Tohle pečlivě pěstované řešení, tento vkusně a módně zajištěný chaos ho bolel a sakra, co dělají, aby neměli děti? Musejí přece dělat něco, co ostatním zakazují. Proklatě, kdo se tu komu zpovídá a říká, co hrozného se děje? On nikdy, ani na vteřinu

neměl v úmyslu stát se knězem, nikdy nesložil přísahu cudnosti a nikdy neusiloval o ženu jiného. Ani Edith nebyla vdaná. Tahle dobře udržovaná hniloba, ten chaos, a tak blízko kostela. Nicméně jedno uměla – vařit kávu tahle Gerta uměla, pohledná žena, dobromyslná, s příjemným hlasem a narudo obarvenými vlasy – a přece v sobě měla něco z prostitutky, což mu bylo proti mysli, protože tady, kde žila, nebyl bordel. Někdy k nim přece jen zašel, sám se pozval, triumf už necítil, zůstal jen smutek a odpor, bývalo to přece něco, pro mnohé to hodně znamenalo, pro Sabinu a Käthe hodně, dokonce občas i pro něj, mnohem víc, než tušili tihle lidé, kteří tak elegantně sjížděli dráhu, na které nechali vykolejit miliony, ne-li miliardy „samotné nebo s jinými“. Všude kolem chaos, dopuštění za dobře nalíčenou vkusnou fasádou.

S Käthe o tom nemohl mluvit. Byla svým způsobem naivní a důvěřivá, nechtěl jí víru zničit. A taky se nedalo nic dokázat. Herbert se jen smál, pro něj nebyla církev vůbec téma, ale pro Rolfa ano, uvědomoval si, že ho formovala, ať tak či tak, taky Katharinu a Sabinu – o tu se bál víc než o Käthe, co se téhle věci týká. Sabině přál už dlouho milence, sympatického otevřeného muže, třeba z jezdeckého klubu, když to musí být. Byl si dost jistý, že jí to s Erwinem Fischerem neklape, taky proto, že se to týká toho „s jinými“. Nikdy by to nevyslovil, nikdy by to nedal najevo, nikdy by o tom nemohl s nikým mluvit, a přece si Sabina zaslouží někoho, kdo by ji opravdu miloval, ne toho podlého mizeru, jemuž říkal, když byl s Käthe sám, „postupný odpuzovač“.

Käthe se chtěla od Sabiny vrátit až v šest. Bylo teprve půl páté. Všechna auta už byla pryč, loučili se za jízdy. Měl by čas jít prostě do vsi. Ale to už nebylo možné, už nemohl jen tak odejít, ani na vlastní riziko. Bleibl to ve svém nezakrytě výsměšném gratulačním projevu vyjádřil přesně: „Teď patříš sám sobě a své rodině ještě méně než dosud.“ I kdyby to risknul – přece by ho nezadrželi, nebo ano? – nemůže to udělat těm neúnavným mladým policistům. Přestože by to byla jeho vina, vytýkali by to jim, oni by nesli odpovědnost, blamovali by se. Kromě toho Holzpukovi svatosvatě slíbil, že nepodnikne žádné eskapády, nebude je tolerovat ani Käthe, respektive, že ho bude informovat, kdyby měla nějaké v úmyslu. Párkrát se jí podařilo dojít přes park a lesík až do Hetzigrathu a odtamtud dojet bez ochranky taxíkem do města, a přestože ji brzy vypátrali – v úvahu

padaly jen dvě staré přítelkyně, jejichž adresy znali, kavárny Getzloser a Kaint, obchod s botami Zwirner, módní butiky Holdkrampf a Breslitzer, nebo čtyři kostely, která měla ráda – jednou ji vypátrali dokonce už v taxíku cestou do města (Holzpuke se už jistě dohodl se všemi dosažitelnými taxislužbami), bylo to přece jen k vzteku, namáhavé a náročné a Käthe už taky prohlásila, že je napravená a „s věznicí Tolmshoven se smířila“.

Ani na okamžik nepochyboval, že všechna opatření, ať se zdají sebebláznivější a sebezpřehnanější, jsou oprávněná. Chtěl a musel brát ohledy, beztak si občas dělal starosti o nervovou konstituci strážců, a nijak zvlášť ho neuklidnilo Holzpukeovo ujištění, že jsou pod stálým dohledem vynikajícího odborníka, jistého psychologa Kierntera. Věděl až moc dobře, že existuje spousta věcí, které on svému lékaři Grebnitzerovi nikdy neřekl. Ještě nikdy nepromluvil o vražedné nudě v obrovské kanceláři Listů. A jít do vesnice s doprovodem nechtěl. Co by si pomyslel třeba mladý Hendler, kdyby šel do kostela, poseděl tam, potom zašel za farářem, o kterém každý věděl – Holzpuke určitě –, co tam provádí s Gertou, a farář možná nevěděl – protože Veronica měla nedávno šílený nápad, že tam, zrovna tam zatelefonovala Käthe –, že je do celé bezpečnostní sítě zahrnutý. Možné domněnky bezpečnostních strážců v něm ubíjely jakoukoliv spontaneitu. Holzpuke mu je představil: Hendler, Zurmack, Lühler. „Výborně sehraný a skvěle se doplňující tým, který se u vaší dcery, zetě a vnučky báječně osvědčil.“ Samozřejmě se na ně Sabiny zeptal, po telefonu, ačkoliv věděl, že je odposlouchávaný, musí být odposlouchávaný, a Sabina ty tři velmi chválila, zvláště mladého Hendlera, o němž řekla, že je „velmi vážný, pozorný a zdvořilý“.

Zase myslí na Sabinu, která teď stále víc vyžadovala Käthe, volala jí, zvala ji nebo k ní jezdila. Zřejmě kvůli tomu blbci Fischerovi, který si nemohl odpustit, aby na jeho erotických a sexuálních eskapádách neparticipoval bulvár.

Nejen bezpečnostní opatření mu bránila jen tak zajít do vesnice, ale taky nohy, které už nesloužily tak dobře, a nemohl by říct, co mu brání víc – nohy, nebo nevyhnutelný dohled. Rozjařenost, nová lehkost, které vystřídalaly strach, ještě do nohou nedospěly, dál je měl těžké, ztuhlé, studené až do chodidel. Zavěšený do Käthe by to možná zvládl, sám nemohl riskovat, že najednou zvadne, bude

se muset opřít o toho Hendlera, jehož bdělost pak bude omezená, a nechtěl žádat Blurtmehla, aby ho doprovodil. Co by si pomysleli, i Blurtmehl, kdyby se najednou zastavil před domem Pützových a Kelzových – ať by si pomysleli nebo nepomysleli cokoliv, jeho vzpomínky by to umrtvilo a ty dva dívčí obličejy by už v duchu nevyvolal, a kdyby si sedl do prázdného kostela, oči upřené na zpovědnici a novogotická okna, se smutkem a odporem myslel na to, co dodnes nepřekonal, na ty odporné Nuppertzovy žvásty, které všechno, veškerou poezii, veškerou krásu i tu smutnou radost z onoho „sám“ zabíjely. Kdyby si představil jejich myšlenky, umrtvilo by to ty jeho, umrtvilo by to vzpomínku na ty kdysi tak milé, tak rozumné dívky, na nadávajícího indiskrétního Nuppertze, na to „s jinými“. Jistě bude lepší nevracet se na místa vzpomínek. Ne ta místa, ale policisté, jejich možné myšlenky ho pronásledovaly, myšlenky, které je pravděpodobně vůbec nenapadly.

Šel po schodech, nejel výtahem, nechtěl ve výtahu zase a ještě koukat na obličejy případných opozdilých návštěvníků. Pottsiekera a Herbtholera a všech ostatních, které během čtyřdenní klauzury pořádku a pořádku vídal. Bleibla, ten se možná ještě zdržuje v domě. Přátele, nepřátele, číšníky, nechtěl napětí ve výtahu, nucené úsměvy, rozpaky s popelem doutníků nebo cigaret (Kulgreve pořádku zapomínal namontovat do výtahu popelníky – musí tím pověřit Amplangera, ten na tom bude energicky trvat), poslouchat strohé ironické poznámky o Tolmshovenu, o zámku a místě konference, jemuž říkali „jeho nostalgický zámek“. Někteří opakovaně cítili potřebu posměšně ho oslovovat Friedrich von Tolm zu Tolm, ačkoliv se jednoduše jmenuje Fritz Tolm a pochází z této obce, jíž dal jméno zámek a hraběcí rodina. Přitom museli všichni uznat, i Bleibl, že koupě záměčku byla ideálním řešením. Přestavba a modernizace se vyplatily, dokonce i finančně. Dvě letiště vzdálená třicet minut autem, třetí čtyřicet minut, v případě nouze se dalo získat povolení k přistání na britském vojenském letišti, které bylo jen dvacet minut jízdy odtud. Bylo přece dobré, že si už nemusejí na den či týden pronajímat hotely. Marně se snažil přimět Svaz, aby zámček koupil, tak ho koupil sám – od Holgera hraběte von Tolmshoven, posledního toho jména, který si už dávno užíval se ženskými a žetony někde v jižním Španělsku a neúspěšně se snažil stát se součástí mezinárodně uznávané ekipy plejbojů. Tenhle